Evropski parlament
2024-2029

Odbor za ribištvo

2025/2054(INI)

24.9.2025

OSNUTEK POROČILA

o vlogi oceanske diplomacije pri konkurenčnosti ribištva in akvakulture EU
(2025/2054(INI))

Odbor za ribištvo

Poročevalka: Željana Zovko

PR_INI

VSEBINA

Stran

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA.....3

OBRAZLOŽITEV 8

PREDLOG RESOLUCIJE EVROPSKEGA PARLAMENTA

o vlogi oceanske diplomacije pri konkurenčnosti ribištva in akvakulture EU (2025/2054(INI))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije, zlasti člena 43,

– ob upoštevanju Konvencije Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu z dne 10. decembra 1982,

– ob upoštevanju skupne ribiške politike EU in njene zunanje razsežnosti,

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 5. junija 2025 z naslovom Evropski pakt za oceane (COM(2025)0281) in skupnega sporočila Komisije in visoke predstavnice Unije za zunanje zadeve in varnostno politiko z dne 24. junija 2022 z naslovom Usmeritev za trajnostni modri planet – skupno sporočilo o agendi EU za mednarodno upravljanje oceanov (JOIN(2022)0028), v katerem so določene štiri ključne prednostne naloge: krepitev svetovnega okvira upravljanja oceanov, doseganje trajnosti oceanov do leta 2030, izboljšanje pomorske varnosti in zaščite ter spodbujanje oceanske znanosti in znanja o oceanih,

– ob upoštevanju svojih prejšnjih resolucij o upravljanju oceanov, ribištvu in modrem gospodarstvu,

– ob upoštevanju člena 55 Poslovnika,

– ob upoštevanju poročila Odbora za ribištvo (A10-0000/2025),

A. ker oceani in morja pokrivajo 71 % zemeljske površine in več kot 65 % ozemlja EU; ker EU nadzoruje največje skupno pomorsko območje na svetu, ki obsega 25 milijonov km² izključnih ekonomskih con z več kot 70.000 km obale, pri čemer 40 % njenih državljanov živi do 50 km od morja;

B. ker je ribiška flota EU, ki predstavlja prisotnost EU na morju in jo sestavlja približno 69.000 plovil, ena najbolj trajnostnih in strogo reguliranih ribiških flot na svetu, vendar se sooča z vse manjšimi kvotami, visokimi operativnimi stroški, obremenjujočimi predpisi in nelojalno konkurenco iz tretjih držav z nižjimi standardi;

C. ker EU uvaža 70 % morske hrane, kar ustvarja strateško odvisnost, spodkopava samozadostnost in sektor izpostavlja nepoštenim praksam;

D. ker je EU članica 18 regionalnih organizacij za upravljanje ribištva in ima vodilno vlogo v večstranskih pogajanjih o pravilih v zvezi z upravljanjem ribištva in praksami ohranjanja morja ter njihovem izvajanju;

E. ker zakisljevanje oceanov, morski odpadki, degradacija habitatov in podnebne spremembe ogrožajo morsko biotsko raznovrstnost, nezakoniti, neprijavljeni in

neregulirani ribolov ter flote v senci pa ogrožajo biotsko raznovrstnost in ribištvo EU in ustvarjajo nelojalno konkurenco;

F. ker je zaradi brexita upravljanje ribištva EU v severovzhodnem Atlantiku postalo bolj zapleteno, kar vpliva na dodeljevanje kvot, dostop do ribolovnih območij in trgovinsko dinamiko;

Krepitev oceanske diplomacije

1. poudarja, da je EU zaradi velikosti svojega pomorskega področja, gospodarske teže ter zakonodajne in regulativne vodilne vloge v edinstvenem položaju, da ima vodilno vlogo pri svetovnem upravljanju oceanov; opozarja, da ima EU največjo izključno ekonomsko cono na svetu in si že prizadeva za zaščito svojih morskih virov za prihodnje generacije;

2. poziva k vključitvi oceanske diplomacije v skupno zunanjo in varnostno politiko EU, da bi s posebnimi ukrepi, kot so pomorske misije, zaščitili na pravilih temelječ pomorski red, zagotovili trajnostno izkoriščanje morskih virov, spodbujali standarde EU ter se borili proti nezakonitemu, neprijavljenemu in neureguliranemu ribolovu in flotam v senci, piratstvu ter sovražnim ali nasilnim dejanjem zoper ribiška plovila in infrastrukturo EU, zlasti podmorsko infrastrukturo;

3. pozdravlja evropski pakt za oceane kot celostno strategijo, ki združuje pomorsko varnost, trgovinsko zaščito, okoljsko odgovornost in diplomacijo; poudarja, da lahko EU s kombinacijo razporeditev na morju, nadzora infrastrukture, ukrepov za zavarovanje in stabilizacijo trga, boljše kibernetske obrambe in doslednega pravnega izvrševanja ohrani varne in zanesljive trgovinske poti ter tako poveča svojo verodostojnost in vodilno vlogo v svetovnem redu, ki temelji na pravilih;

4. pozdravlja prihodnji novi pakt za Sredozemlje kot vodilno pobudo za krepitev miru, stabilnosti in blaginje v regiji; poziva Komisijo, naj v tesnem partnerstvu z Unijo za Sredozemlje in drugimi regionalnimi organi da prednost izvajanju tega pakta ter se opre na izkušnje in najboljše prakse iz prejšnjih tovrstnih pobud, da bi zagotovila oprijemljive koristi za obalne skupnosti, ekosisteme in gospodarsko odpornost po vsem morskem bazenu;

5. poziva Komisijo, naj v celoti izkoristi trdno oceansko diplomacijo kot strateško orodje za spodbujanje skupnih ciljev prek regionalnih organizacij za upravljanje ribištva in sporazumov o partnerstvu o trajnostnem ribištvu, s posebnim poudarkom na zagotavljanju resnično enakih konkurenčnih pogojev in poštene konkurence med ribiči EU in ribiči iz tretjih držav, hkrati pa poudarja, da mora EU ohraniti ribiško floto, ki lahko izkoristi nove ribolovne možnosti, ki jih prinaša razširitev sporazumov o partnerstvu o trajnostnem ribištvu;

6. podpira vključitev določb o varnosti pomorske in kritične infrastrukture v trgovinske sporazume in partnerstva EU, s čimer bi zagotovili, da bo pomorska varnost postala ključni sestavni del strategije EU Global Gateway ter zunanje gospodarske in diplomatske agende EU;

7. odobrava skupno sporočilo Komisije z dne 24. junija 2022 o agendi EU za mednarodno upravljanje oceanov in da je Komisija nedavno sprejela evropski pakt za oceane s

sredstvi v višini 1 milijarde EUR za zaščito morske biotske raznovrstnosti in krepitev razvoja trajnostnega modrega gospodarstva; pozdravlja vključitev evropskega pakta za oceane v kompas EU za konkurenčnost kot strateškega elementa za dolgoročno rast EU;

8. poziva EU, naj podpre deležnike pri vzpostavitvi evropskega zavezništva za pomorsko industrijo, ki bo vključevalo ribištvo, akvakulturo, ladjedelništvo, strateške naložbe in tehnologijo, hkrati pa priznava medsebojno odvisnost vseh pomorskih sektorjev v smislu konkurenčnosti, zaposlovanja, zelenega in digitalnega prehoda ter trajnostne rabe morskih virov;

9. poziva Evropsko službo za zunanje delovanje, naj znatno poveča naložbe v usposabljanje evropskih diplomatov o vprašanjih, povezanih z oceani, s posebnim poudarkom na krepitvi strokovnega znanja na področju pomorskega upravljanja in upravljanja oceanov v delegacijah in misijah EU v državah, ki niso članice EU, zlasti v obalnih državah; poziva k sodelovanju Evropske službe za zunanje delovanje pri spodbujanju strateškega pomena evropskega pakta za oceane;

Konkurenčnost ribištva in akvakulture

10. poudarja, da je treba zmanjšati upravna bremena in pospešiti postopke za projekte, s katerimi se povečuje prehranska varnost; poziva k poenostavljenemu dostopu do kopnega in obalnih območij s sodelovanjem z Evropsko investicijsko banko in lokalnimi organi kot ključnim korakom za ohranjanje trajnostnega in konkurenčnega sektorja akvakulture;

11. poziva Komisijo, naj temeljito oceni strukturne dejavnike in trende, ki vplivajo na dolgoročno trajnostnost in donosnost ribištva;

12. poziva k ciljno usmerjenim ukrepom za zagotovitev generacijske pomladitve in povečanje privlačnosti poklicnih poti v ribištvu z naložbami v sodobne, varne in digitalizirane ribiške flote, programi usposabljanja, pobudami za preprečevanje bolezni in boljšimi delovnimi pogoji; poziva Komisijo in države članice, naj okrepijo pristaniške in carinske kontrole, pri čemer naj v celoti izkoristijo novo carinsko agencijo EU, da zaščitijo ribiče pred preprodajalci drog in trgovci z migranti ter povečajo sledljivost uvoženih morskih proizvodov;

13. poziva k podpori za obnovo ribiških flot v najbolj oddaljenih regijah, da bi se zaščitila prihodnost ribiškega sektorja v najbolj oddaljenih regijah in bi se prispevalo k trajnostnemu lokalnemu razvoju; poziva Komisijo, naj zagotovi, da bodo imele najbolj oddaljene regije posebno vlogo v sporazumih EU o partnerstvu o trajnostnem ribištvu s sosednjimi državami ali regijami, na primer v obliki infrastrukture, flote ali sektorske podpore;

14. poziva Komisijo, naj spodbuja ozaveščenost potrošnikov in to, da se zahtevata preglednost in sledljivost, s čimer se zagotovijo podrobne informacije o izvoru, kakovosti in trajnosti morskih proizvodov; poudarja, da je treba razviti tržne standarde, ki bodo zagotavljali enake konkurenčne pogoje za morsko hrano in proizvode, uvožene v EU, da bi zagotovili, da izpolnjujejo primerljiva okoljska in trajnostna merila;

15. poziva k takojšnji odpravi regulativnih ovir v okviru skupne ribiške politike, ki ovirajo

prizadevanja za razogljičenje in obnovo flote, pri čemer je treba posebni poudarek nameniti potrebam ribiških flot v najbolj oddaljenih regijah;

Vodilni položaj na področju okolja in znanosti

16. pozdravlja vodilni položaj EU pri svetovnem upravljanju oceanov, zlasti njeno vlogo pri oblikovanju koalicije 52 držav z visokimi ambicijami za biotsko raznovrstnost zunaj nacionalne jurisdikcije; poziva k hitri ratifikaciji in izvajanju sporazuma v okviru Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu glede ohranjanja in trajnostne rabe morske biotske raznovrstnosti na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije, da bi se zagotovila učinkovita zaščita in trajnostno upravljanje odprtega morja;

17. poziva k temu, da Komisija in države članice spodbujajo mednarodni moratorij na globokomorsko rudarjenje, tudi prek Mednarodne agencije za morsko dno, vse dokler ne bodo obsežne znanstvene raziskave pokazale, da je te dejavnosti mogoče upravljati brez izgube biotske raznovrstnosti ali degradacije ekosistemov; poziva vse države, naj uporabljajo previdnostno načelo in podprejo ta moratorij kot vprašanje globalne okoljske odgovornosti;

18. poziva, naj se hitro določijo morska zavarovana območja na Antarktiki, vključno z Weddllovim morjem in Antarktičnim polotokom; poziva Komisijo, naj se dejavno zavzema, da bi bila ta morska zavarovana območja del uravnoteženega odziva na vse večje ambicije drugih globalnih akterjev v teh regijah;

19. podpira zavezo v okviru evropskega pakta za oceane, da se vzpostavi vseevropska pobuda za opazovanje oceanov kot temelj za boljše razumevanje in upravljanje morskih ekosistemov; poziva k okrepljenemu sodelovanju v EU na področju raziskav in inovacij, da bi okrepili znanstveno sodelovanje na področju morja in vodilno vlogo EU v oceanografiji;

Trgovinska politika in svetovno upravljanje oceanov

20. poudarja odgovornost EU, da ohrani vodilno vlogo v mednarodnih forumih, in sicer s spodbujanjem multilateralizma, sodelovanjem z Združenimi državami Amerike ter določanjem svetovnih standardov za trajnostnost morja in pošteno konkurenco;

21. pozdravlja sklep, ki ga je sprejel Specializirani odbor za ribištvo o vzpostavitvi dolgoročnih dogovorov med EU in Združenim kraljestvom, s katerimi je bil odobren popoln vzajemni dostop do ribolovnih voda do 30. junija 2038; poziva Komisijo, naj še naprej odločno nasprotuje vsem enostranskim odločitvam, ki bi dejansko zmanjšale dostop ribičev EU do voda Združenega kraljestva;

22. poziva EU, naj okrepi sodelovanje z Norveško prek okrogle mize na visoki ravni o ribištvu in oceanih, da bi rešili odprta vprašanja ter zagotovili poštene in enake konkurenčne pogoje za ribiče iz EU in Norveške;

23. poziva Komisijo, naj zagotovi večjo pravno jasnost glede netrajnostnih ribolovnih praks, zaradi katerih bi lahko bili sprejeti izvršilni ukrepi EU, vključno s trgovinskimi omejitvami, kot so prepovedi uvoza, da bi okrepili sposobnost EU za obravnavanje netrajnostnih praks na svetovni ravni;

Proračunski in institucionalni ukrepi

24. odločno vztraja, da je potrebno obsežno financiranje oceanske diplomacije, zlasti da bi se ohranil strateški ribiški sektor; z zaskrbljenostjo ugotavlja, da naj bi se v skladu s predlogi za naslednji večletni finančni okvir ribištvu in akvakulturi za obdobje 2028–2034 dodelili le 2 milijardi EUR, kar je komajda tretjina prejšnje ravni financiranja;

25. poziva Komisijo, naj ribičem in deležnikom v modrem gospodarstvu zagotovi učinkovit in enostavnejši dostop do finančnih instrumentov, kot sta Evropski sklad za konkurenčnost, ki podpira naložbe v trajnostno modro gospodarstvo, in Globalna Evropa –Instrument EU za sosedstvo ter razvojno in mednarodno sodelovanje, ki podpira oceansko diplomacijo in prizadevanja za boj proti nezakonitemu, neprijavljenemu in nereguliranemu ribolovu, ter dopolnilne vire financiranja, kot so Sklad za pravični prehod, REPowerEU, Obzorje Evropa in Evropska investicijska banka;

°

° °

26. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Svetu in Komisiji.

OBRAZLOŽITEV

Evropsko pomorsko gospodarstvo je temelj blaginje Evrope: modro gospodarstvo letno zagotovi bruto dodano vrednost v višini 250 milijard EUR, podpira 5 milijonov delovnih mest in na njem temelji delovanje svetovne trgovine, saj je 90 % vrednosti mednarodne trgovine in 80 % zunanje trgovine EU odvisno od prevoza po morju, 99 % medcelinskega internetnega prometa pa poteka prek podmorskih kablov.

Mali ribolov je hrbtenica številnih obalnih skupnosti, saj zagotavlja gospodarsko preživetje, ohranja tradicijo in zagotavlja prehransko varnost, vendar se sooča z vse slabšo generacijsko pomladitvijo in neprivlačnimi delovnimi pogoji. Sredozemska ribiška flota je sestavljena predvsem iz malih plovil, ki predstavljajo približno 80 % celotne flote EU v regiji, in se že sooča s številnimi izzivi, ki vplivajo na privlačnost in socialno-ekonomsko trajnostnost sektorja.

Skupna ribiška politika (SRP) je v izključni pristojnosti EU in je temelj politike EU na področju prehranske varnosti in okolja, ta pa temelji na okoljski, socialni in gospodarski trajnostnosti, regionalnem sodelovanju in znanstveno utemeljenem odločanju.

EU ima največjo izključno ekonomsko cono (IEC) na svetu in si že prizadeva za zaščito svojih morskih virov za prihodnje generacije. EU je tako zaradi velikosti svojega pomorskega področja, gospodarske teže ter zakonodajne in regulativne vodilne vloge v edinstvenem položaju, da ima vodilno vlogo pri svetovnem upravljanju oceanov.

Oceanska diplomacija ni več neobvezno orodje zunanje politike, temveč strateška nujnost za varnost, trgovino, okoljsko trajnostnost in gospodarsko odpornost Evrope. Z usklajeno listino EU o pomorski diplomaciji bi bilo treba vplivati na trgovinske partnerje, določiti zavezujoče obveznosti glede trajnostnosti, zagotoviti pravičen dostop do staležev in povečati učinkovitost morskih zavarovanih območij.

Ribištvo in akvakultura sta strateški sredstvi za prehransko varnost in razvoj podeželja. Pomembno je priznati širšo identiteto in vlogo ribičev kot skrbnikov morskega okolja, ki prispevajo k okoljskemu turizmu in so gonilna sila lokalnega razvoja v obalnih skupnostih. Okoljski ukrepi ne smejo ogroziti socialno-ekonomske vzdržnosti.

Prekomerno odvisnost od uvoza morske hrane je treba blažiti s politikami samozadostnosti, in sicer tako, da morajo tretje države izpolnjevati enakovredne okoljske in socialne standarde, ter s preprečevanjem nelojalne konkurence. Okrepiti je treba sodelovanje med ribiči in drugimi deležniki v pomorstvu na področjih, kot so pomorsko prostorsko načrtovanje, uvajanje energije iz obnovljivih virov, organizacija dobavne verige morske hrane, krožno gospodarstvo in diverzifikacija v okviru trajnostnega modrega gospodarstva.

Ponovno je treba vzpostaviti zaupanje med deležniki na področju ribištva in institucijami EU, in sicer z večjo preglednostjo, ocenjevanjem in sodelovanjem v postopkih oblikovanja politik. Mednarodno znanstveno sodelovanje in večje naložbe v pomorske raziskave so bistvenega pomena za reševanje svetovnih izzivov in podporo oblikovanju politik, ki temeljijo na dokazih.

Ključnega pomena je tesno sodelovanje z Združenimi državami, na primer prek Nacionalne

uprave za oceane in ozračje (NOAA), saj se s tem priznava vloga čezatlantskih partnerstev pri spodbujanju upravljanja oceanov in oceanske znanosti. Umik ZDA iz več multilateralnih organizacij je obžalovanja vreden, saj se je s tem oslabilo skupno ukrepanje.

Skupno ribiško politiko (SRP) je treba podpreti z ustreznim in stabilnim financiranjem, da bi dosegli njene cilje.